

4. ura: Domače branje – Josip Jurčič: Spomini na deda

Prebral si štiri zgodbe. Pri prebiranju spominov Jurčičevega deda si spoznal različne običaje, dogodke resničnih ljudi v 19. stoletju.

Za lažje razumevanje zgodb ti prilagam kratke obnove, ki jih preberi.

Zakrpana Višnja gora, raztrgani Žužemberk

Jožek se spominja svojega deda, 77 let starega, ki je vedno rad pripovedoval o dobrih starih časih; zlasti je rad pripovedoval pravljice in pripovedke.

Višnja Gora in Žužemberk se nista nikoli marala. V Žužemberku so bili vsi zelo pridni, vse so zakrpali, zašili popravili, v Višnji Gori pa ravno obratno. Zato so Žužemberčani zafrkavali Višnjane, da kje imajo polža in da jim bo ta utekel. Višnjani so se hoteli Žužemberčanom maščevati. Pa jim je predlagal lončar iz Ribnice, naj pošljejo Žužemberčanom lonec zakpati, da tega gotovo ne bodo znali. Žužemberčani pa so po predlogu taistega lončarja dali Višnjanom lonec narobe obrniti, preden ga zakrpajo (da vsako reč se z narobne strani popravlja, šiva ipd.). Višnjani so izvedeli, da jim je vso to godljo zakuhal Ribničan in so ga zato izgnali k rojakom v Ribnico, kjer še danes delajo piskre.

Pozimski večeri na slovenski preji

Pozimi sta šla Jožek in ded k sosedu na prejo. Tam so že pred njunim prihodom govorili o coprnica. Vsi so se jih bali, razen nekega Koželjnika, ki je trdil, da jih ni. Enkrat, da je šel ponoči še z dvema ven, pa sta jih oba videla, le on ne.

Ded pove zgodbo iz svoje mladosti, kako je mlatil na Strenu in so videli zvečer belo postavo v ovsu in ji sledili, naslednji dan pa od nje ni bilo niti sledu. Naslednji dan, ko so omlatili do konca, se je ded vračal domov v Rupe. Bilo je že temno. Ves čas je pred njim na poti bil velik črn pes. Na poti je srečal še pokojnega kolega (duha), ki pa se je še bolj bal kot ded sam.

Vsa dekleta na preji je bilo strah, razen dekle Katre. Stavila je, da lahko gre do Rup. Tam naj bi zabila lesen prišpičen količek. Ded in vnuk sta kmalu potem šla domov, zjutraj pa sta izvedela, da so Katro našli mrtvo malo naprej od Rup. Ko je zabila količek v zmrznjen sneg, je namreč le-tega zabila tudi skozi svoj predpasnik in zmrznila.

Jama, po kateri se pride na drugi svet

Ded pelje Jožka na sejem v Stično (Jožek naj bi dobil nov klobuk). Na poti vidita vas Veliko Črnelo. O njej ded pove, da se je pred kugo ogradila, vaščani pa so potem vsi razen enega pomrli zaradi lakote. Oglejajo si tudi zgradbo, kjer je bil nekdanji samostan. Ded pove zgodbo

o podložnem kmetu Kadunčarju, ki je na menihovo vprašanje o poimenovanju hruške, ki je tako lepo rodila, odgovoril po-kus-je, kar je bilo res, menih pa je menil, da se kmet neolikano obnaša in ga tika. Zato so kmetu prepovedali vstopiti v samostan. Je pa bila v gozdu ena zelo globoka jama, za katero bi menihi radi ugotovili, kaj je notri. Razpisali so lepo nagrado. Javil se je Kadunčar, komaj so mu dovolili, ker se je prej grdo obnašal. Spustili so ga globoko, globoko. Dolgo ga ni bilo nazaj. Nato so ga menihi potegnili nazaj na vrh. Kadunčar je pripovedoval, da je bil na drugem svetu, kjer so ravno kosili. Dali so mu koso. Ker pa jo je zlomil, so ga ravno želeli preteptsti, pa so ga menihi povlekli na površje. Čeprav mu menihi niso verjeli, je zahteval plačilo.

Kaj se v Križmanovem prerokovanju poveduje o kralju Matjažu

Neko nedeljo po maši so se pred cerkvijo pogovarjali o Turkih, da jih ne bo več v deželo, po Križmanovem prerokovanju pa naj bi prišla še hujša vojska. Ded pove zgodbo o Križmanu in njegovemu gospodu, ki sta šla neko popoldne pohajati in sta zašla v brezpotje. Prispela sta do skale, na kateri je pisalo nekaj o kralju Matjažu. Neki menih ju je popeljal v globoko votlino, v kateri je bila ogromna cerkev in v njej ravno maša. Malo so pomolili, nato pa je menih pokazal okna v cerkvi. Skozi vsako se je nekaj videlo (kar se še bo zgodilo, torej v prihodnost). Skozi prvo se je videla množica umrlih zaradi kuge, okna so kazala lakoto, vojne, potrese, zadnje pa je prikazovalo kralja Matjaža z vso njegovo vojsko, ki je ujeta v dva hriba. Križman je poskusil dvigniti meč iz nožnice, pa je bil tako zelo težak, da ga je komaj malo premaknil. Matjaž in njegovi vojaki so malo pogledali, nato pa takoj, ko je zdrknil meč nazaj v nožnico, nazaj zaprli oči. Kralj Matjaž naj bi se zbudil, ko bo prišel tak junak, ki bo mogel ta meč izvleči iz nožnice. Takrat tudi ne bo na svetu nobene srake več in takrat bo z vso vojsko in močjo prihrumel z votline.

Tvoja naloga je, da zbereš zgodbe (kot jih je Jurčič) svojih staršev, dedkov, babic.

Navodila za zbiranje zgodb

- 1. Zapiši 3 zgodbe.**
2. Pokliči starejšo osebo od sebe (torej starše, stare starše, starejše sosede, znanke ...).
3. Vprašaj jo po kakšnem zanimivem dogodku, ki se ji je pripetil, ko je bila mlajša, npr.
  - a. ko je kaj ušpičila,
  - b. ko se je zgodilo kaj hudega in kako je reševala situacijo,
  - c. kako je pomagala svojim staršem, sosedom,

- d. ko jo je bilo strah,
  - e. kako je hodila v šolo in kako se je tam obnašala (ona ali njihovi sošolci) ...
4. Zgodbo zapiši z uvodom, jedrom in zaključkom.
  5. Dolžina zgodbe ni pomembna. (Ponavadi boste dobili kratke zgodbe.)

Lahko dodaš še kaj svojega.

Nasvet: zgodbo težko dobiš z zahtevo '*Povej mi eno zgodbo!*' Lažje boš prišel/-a do zgodbe, če se s človekom pogovarjaš, poveš tudi svojo izkušnjo. Takrat se ljudje odprejo in povedo marsikatero smešno in zanimivo prigodo.

Zgodbe fotografiraj in oddaj v Teams – slovenščina – mapa/files – v mapo DOMAČE BRANJE, JURČIČ.